

zette zich overigens niet alleen in voor het onderwijs, maar ook voor de kerk ter plaatse; in de gemeente van Soerakarta diende hij een aantal jaren als diaken-scriba, in 1860 werd hij ouderling. Het feit dat hij een aantal wetenschappelijke publicaties over de talen van de archipel, met name het Javaans, uitgaf, leidde er toe dat hij na zijn terugkeer in *patria* in 1876 benoemd werd tot lid van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde. Wie de verdiensten van Van den Broek, en die van zijn zoon Ch.L.J. Palmer van den Broek, voor het onderwijs en de taal, respectievelijk de topografie van het huidige Indonesië, beziet, zal niet licht instemmen met Caljés vonnis ‘mislukte consolidatie op het niveau van ... *Bildungs-bürger*’, maar zich veeleer afvragen hoe dergelijke apodictische uitspraken tot stand komen.⁶⁴

Groningers en Haagsche Heren

Caljé heeft bepaald geen hoge dunk van de Groninger faculteit en dito richting. Met beroep op Bos tekent hij haar als ‘bij uitstek de belichaming’ van het bij ‘de’ hervormde predikanten levende streven om als volksopvoeders hun positie in de samenleving te versterken. Hij ziet dat bevestigd in de wijze waarop Hofstede de Groot en Rutgers van der Loeff in 1842 hun groep tegen de zgn. ‘Zeven Haagsche Heeren’ verdedigden: leken konden zich geen oordeel aanmatigen over ‘de professionele opvattingen van de predikanten’ (223). Op de achtergrond van de felle reactie van Groninger zijde op Groens aanval gaat Caljé verder niet in. Dat deze – afgezien nog van beroepstrots en kerkrechtelijke inzichten – ingegeven zou kunnen zijn door de specifieke situatie van universiteit en faculteit, komt niet aan de orde. Dit terwijl de auteur zelf aantoont dat Groningen na 1840 achteruitging. Dat deze situatie invloed had, wordt bevestigd door een artikel van Hofstede de Groot dat in januari 1842, dus nog vóór de aanval van Groen, werd geschreven. Daarin zinspeelt De Groot op verzet en verbittering in Groningen als de opheffing van de academie zou doorgaan.⁶⁵ Boven noemde ik al de steun van burgerij en studenten in 1843. Laatstgenoemden deden dit bij elk van de drie hoogleraren afzonderlijk in de vorm van een serenade. Merkwaardig is dat Caljé *wel* de serenade vermeldt die in 1833 aan drie juridische hoogleraren werd gebracht, omdat deze zich tegen het senaatsedict van dat jaar hadden verzet en zo in feite de zijde van de studenten hadden gekozen (459), maar de (waarschijnlijk) eerstvolgende serenade van 1843 kennelijk niet heeft opgemerkt.⁶⁶ Studenten en gezeten burgerij hadden in 1843 blijkbaar geen enkele moeite met de opvattingen van het theologische drietal. Gezamenlijk keerde men zich tegen één vijand: Den Haag. Het zou de moeite waard zijn om eens uit te zoeken of in het invectief ‘Haagsche Heeren’ – waarmee men in Groninger kring

⁶⁴ Het leven van W. Palmer van den Broek (1823-1881), wiens moeder, stiefmoeder en vader respectievelijk in 1826, 1838 en 1839 stierven, is nooit beschreven. Acta Sen. Gron., 3 juni 1847.5; Arch. Senaat 301. W.R. van Hoëvell aan P.J. Veth, 3 april 1849; BPL 1756.18; UB Leiden. Recensie proefschrift in *Waarheid in Liefde* 1852, 546-548. W.R. van Hoëvell, ‘Onderwijs op Java’, in: *Tijdschrift voor Nederlandsch Indië* 13 II (1851), 116-136; *Almanak van Nederlandsch Indië* voor 1852-1864; *Jaarboek Mij Ned. Letterkunde* 1881, 10. Zie voor het werk van Palmer van den Broek sr en jr: <http://picarta.pica.nl>.

⁶⁵ [P. Hofstede de Groot], ‘Is de opheffing van eene of meer akademiën raadzaam?’, in: *De Tijdgenoot* 1842, 60-64.

⁶⁶ Dit laatste ondanks het feit dat de serenade van 1843 genoemd wordt in studies die door hem regelmatig worden gebruikt: J. Huizinga, *Geschiedenis van de universiteit gedurende de derde eeuw van haar bestaan*, in: *Verzameld werk* VIII, Haarlem 1951, m.n. 156; Bos, *Beroepsontwikkeling*, 141v.